

Mala Engleska

Joana Karistjani
Mala Engleska

preveo s grčkog
Zoran Mutić

Fraktura

Naslov izvornika Μικρά Αγγλία

© Ιωάννα Καρυστιάνη, 1997.

© za hrvatsko izdanje Fraktura 2009.

© za prijevod Zoran Mutić i Fraktura 2009.

Sva prava pridržana. Ni jedan dio ove knjige ne smije se reproducirati u bilo kojem obliku bez prethodnog dopuštenja nakladnika.

ISBN 978-953-266-106-4

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 714297

Božje Oko

Moglo je biti i od isparina, od vlage pšenica počne trnuti, pa se pri utovaru rasutog tereta zbivaju bedastoće, možda je kriva i usoljena hrana, tresla je vrućica Savasa Saltaferosa, no nije mu se dalo ostaviti Nikifora samoga u skladištu, natjerao je svoje kumče i Steljosa nakon šihte, obojica ovalikih pleća i mišića, prihvatite ga, položiti ćemo ga na pramac, obaviti ćemo to za deset minuta.

S cigaretom u ruci, umotan u ogrtač od voštanog platna zbog jutarnjeg mraza, prosjedio je cijelu noć uz kovčeg.

Presijecali su vodu – Atlantik nemuštk kao grob.

Dobacivao mu je čikove, povuci i ti koji dim, stalno si nešto dudao, kako li će stići do luke, od Caripita do Paramariba tri dana i tri noći plovidbe, a Nikifor pokojnik, ode od nečeg poput upale pluća.

Olovo u ustima od cigareta, nekakvo peruansko smeće, dvije kutije popušio Saltaferos, pred zoru je pred pokojnikove noge spustio šteku, ostale unutra još četiri, otišao u kabinu i ostavio svog radista da posljednji put u istok zuri sam, sam bez ikoga svog svaki od nas u ovom životu, razmišljao je kapetan, Nikifor fali, a ostali nazočni, nazočni u Paramaribu i puni love, a što se tiče ženske, petnaest godina obješena faca, a budući da se život ne može poderati na dva ravna dijela, grickati će mirovinu ne bi li joj se još malo raširila guzica, dok se Nikifor neumorni, zlatnog srca, najbolji pomorac, najtraženiji radist u firmi,

kojega su ženske po lukama, unatoč tome što je zaudarao na češnjak, čašćavale besplatnom jebačinom, pokupio na zadnje putovanje u četrdeset prvoj.

Prije tri godine, dvadeset šeste, Saltaferos je s Androsa primio kuvertu s fotografijom, Mina s kćerima, Orsa i Moshu, na širokim stubama pred crkvom Blažene Djevice na Tinosu, a na poledini dvije riječi suhe ko barut, izdrži teškoće dok se ne osigura budućnost za Orsaliju i Moshu, a Bogorodica se ne žali zbog tvoje odsutnosti.

U to doba išli su iz Adena u Bombay, salitra, Indijski je ocean odjednom podivljao, nakrivio je *Majku božju* na jednu stranu, četiri dana i četiri noći cjenkanje s Haronom, otpisani, otpisani sva dvadeset dvojica, a kad se jednom smirio bijes pa su parobrod priveli razumu, kapetan je gorio od žudnje da ispljune tajnu. Posada – više od polovine iz istoga mjesta, no Saltaferos je tijekom plovidbe držao distancu kako se ne bi narušila stega. Nije dakle mogao naći načina, kuraže – hajde, života ti, Hristakise, isprži mi dva jajeta na oko – reći kuharu, koji se i sam uvalio u sličnu situaciju u Čileu, pa dok umače u žumanjak, ispriповijedati nadugo i naširoko, neka netko zna, za svaki slučaj, pa neka je i Hristakis, dobar čovjek, samo nek se ne uzrujava, jest bezbožnik, ali ga je lako ganuti, majku i kćeri, Čileanke u Valparaisu, zvao je Froso, Tassula i Vangeljo, kao i one druge, dolje, na Egejskome moru.

Drugu ljubav mogao je ispovjediti samo Nikiforu, bilo je nečega majčinskog u njegovim očima, kestenjastim i sasvim običnim, izdvojile bi na stranu svakoga koga bi mučila neka tajna, povjeri je meni, šaptale su, i budi miran, gricnuo je zalogaj kačkavalja, pa dobro, reći ću ti, počeo je kapetan, ali u posljednji čas kao da mu je odrvenio jezik, znaš li ti, kad naletimo na tajfun, najviše me brine moje kumče, bez oca, a jedinac u majke, od dvanaeste godine vučem ga po morima, a mati bi presvisnula da mu se što

dogodi, izbacio je iz sebe nešto sasvim drugo, što ipak nije bila laž.

Pokojnik to ne bi progutao, on je lovio radiosignale duše, *las señales del alma*, gledao ga je ravno u oči sve dok ih Saltaferos nije oborio na tanjurić sa sirom, a on je, sa svoje strane, obuhvaćajući jednim pogledom već smireno obzorje, počeo pjevušiti *puhni, puhni, maestralu, odnesi me ka feralu, moje draaage*, jednako s teškom cigaretom u ruci.

Jedanaestoga srpnja, u srijedu, Spiros Maltabes dodir-
nuo joj je ruku, sedamnaestoga srpnja, to jest idućeg
četvrtka, već ju je stisnuo, ovoga puta ne desnu, onu dru-
gu, blago ju je pomilovao, ponovo je stisnuo, protrljao je
tamo gdje se dijele dva i dva prsta. A ona se skupila kao
kakav pužić, osjetila je kako posvuda gori, a odmah potom
kako joj srce, bešumno, puca poput nara, a sitni rubini
ispisuju lukove po zraku, ponovo joj padaju po ramenima
i po njemu, i nalik na krijesnice odskakuju od kamenih
ploča na krovu svečeve crkve. Čini se da sam umrla, po-
mislila je bez straha i žaljenja.

Dvadeset prvoga u mjesecu, u ponedjeljak, razmaknuo
joj je uvojke, da ti vidim oči, Orsa, prije nego se smrkne,
ali mu je ruka dugo, dugo ostala na njezinoj kosi, prst joj
je uvukao u čvrstu pletenicu, pogladio je i obuhvatio dla-
nom, ogrubjele vrške prstiju prislonio joj na sljepoočnice,
na zatiljak, duž grla, slijedio je polumjesece njezinih uški,
polumjesece vjeđa, niz ravnu liniju nosa i blagi luk bra-
de.

Teški su muškarački prsti. Samo te taknu, a ti se ska-
meniš.

A sada o mjestima.

Prvi randevu bio je dolje, kod mostića, iza platana i
divljih smokava, u podne, a Orsa je našla izgovor da no-
si kore od dinja, lubenica i krastavaca do kokošinjca gro-
bara, koji im je davao višak jaja, u drugoj prilici pazila bi
da ne ugazi u mulj tamo gdje voda kao da ključa, da ne

sjedne guzicom u vodu, strašno se bojala vodenih zmija, guja, vinogradskih bjelouški, jednom se čak onesvijestila i od sljepića. Pošla je na prvi randevu bez pastirskog štapa kojim je lupala oko sebe i dizala buku ne bi li rastjerala gmazove, sunce je pržilo po krovovima, stubama, staklenicima, dvorištima, probijalo se kroz krošnje kao kroz sito, ali nju nije boljela glava, sva mokra od znoja kotrljala se sretna-presretna prema rječici, zaboravila je i grobara; pojavila se na svom prvom randevuu tegleći u rukama veliku zdjelu s ostacima jela, oguljenim korama, sjemenkama i osušenim komadima u masti.

Drugi randevu na drugome mjestu, iza crkve Svetog Dimitrija, u suton, krenula je do svoje kume da zajedno provedu večer, siroticu je žderala samotinja, okruženu osušenim grmljem, bez susjeda, s bezimenim psetom što nikad nije lajalo. Drveće mastike ogromno, zid još uvijek vruć, Sveti Dimitrije kao opijen – svetac listopada, s konca jeseni. Kad su vrućine, svi jure kako bi se obratili ljetnim svecima, Petru i Pavlu, prvima i najboljima, Kuzmi i Damjanu, svetim Sirotima, proroku Iliji, Svetoj Petki, Svetome Pantelejmonu. Tamo dalje, u poljima, nije bilo žive duše, dvije tisuće stanovnika grada nije ni sanjalo o njihovoj idili. Jedini svjedoci – nekoliko lastavica što su lepršale tamo-amo hitajući kako bi se zavukle u svoja gnijezda pod pocinčanom nadstrešnicom nad vratima.

Poslije, kad se Orsa uspela do kume, misli su joj bile drugdje, došla je praviti joj društvo, a ni riječi nije izustila, samo je blenula u zvijezde. I kumi je dodijalo, možda se i naljutila što je djevojka ne drži dostojnom tajni, natrpala je u suknju mahuna, čitav ih je sat čistila u mraku prepustivši svoje kumče njezinim mislima, sve dok nije utonula u san na malom divanu pod indijskim jorgovanom.

Treći randevu, gotovo pala noć, mjesec već izišao, Spiros Maltabes prvi je sišao na morsku obalu i čekao je, u

maloj špilji u kojoj su kapari visjeli sa stijena, i oni nalik na uvojke, krili joj čelo.

Izuli su cipele, zagazili do gležnjeva u mlaku vodu, pokušao ju je uhvatiti za koljeno, a njoj se omakne prigušeno nemoj, Spirose, života ti, imao je u očima nekakvu moć ne od ovoga svijeta od koje bi se ona ukočila, a u rukama drugu, što ju je pekla, poput žara u posudi za tamjan. Trudeći se disati normalno, prislonila mu je uho na prsa što su odzvanjala jekom udaljenih oceana, a kuda sve nije putovao, po svojoj volji birao je teške prolaze, a velika su mu ljubav bile neke đavolje luke. Djevojka je bila odjevena u svilu boje koralja. Za noćnog randevua boja je izgubila svu draž. Ali dodir nije.

Randevu broj četiri, nedjelja, dvadeset sedmi srpnja, svi pozvani kod Pandelisovih, trči tamo, trči ovamo, savršen alibi da se još jednom izvuče u dvorište nekog drugog sveca, bilo kojeg, bili su u odličnim odnosima sa svima.

Za prvi poljubac Orsa se odjenula u svilu žućkastosmede boje, otac joj je prije slao cijele bale, dok je plovio između Calcutte i Bombaya, nanizala je na konac jasmine pa je cijeli buket zakvačila za pojas, poprskala se kolonjskom vodom po mišicama, dekolteu i iza ušiju, malčice je štrcnula i na kosu, budući da je bio dan, neće probuditi sumnju ni kod koga, neće imati potrebe krišom se umivati po izvorima ili potocima prije nego se vrati kući.

Spiros Maltabes primjereno je ocijenio žućkastosmeđu svilu, a potom ju je izgužvao, grlio je i ljubio svoju djevojku i grebao je svojim žuljevitim dlanovima, kao da je Orsa htjela išta drugo, voljela ga je već sedam godina, od dvanaeste, trinaeste, od jednog studenog kad je kišilo kao iz kabla, a on, tad mu je bilo devetnaest, svukao se i dugo ronio zbog oklade s nekim momcima, a o njegovim poljupcima sanjala je upravo ovako, pomalo divljim poput valova, sasvim izvjesnim, nalik na neizbrisive pečate na njezinim usnama.

“Hajde, reci mi o kome se radi”, navaljivala je na nju sutradan Nana Buranda-Karapiperi, na papiru filologinja, po sklonostima učenica, ali Orsa nije otvarala usta, za sada nije htjela dijeliti svoju tajnu. Sve se zbilo upravo onako kako je željela. Potajni randevu, mjesta pusta, riječi povjerljive, izgovori pomno razrađeni, strast i zrnice panike. Svaka ljubav, a posebno prva, mora neko vrijeme izostaviti trećega.

Profesoričina dvokatnica maslinaste boje imala je kao zaštitni znak čuvenu bijelu ružu, porijeklom iz Japana, i ona joj je ovjenčavala verande i prozore, pa je kuća usred ljeta izgledala zatrpana snijegom. Pile su kavu, njih dvije; još prije nego je obudovjela, gospođa Nana održavala je veze s bivšim učenicama kao da je još djevojka.

Orsa joj je navraćala tu i tamo, uglavnom dan nakon randevua, tražeći spokoj, ne bi li ponovo poprimila svoj uobičajeni neuznemireni lik, kako majka ništa ne bi njušila.

Pogledala je nešto milostivije Nanu, njenu fino očesljjanu kosu, lijepo obojene usne, dva požutjela prsta, gdje sjedi prekriženih nogu u novoj točkastoj suknji s vječnim naborima, raspoloživa; to je bilo glavno, raspoloživa u svakom trenutku. Laskalo joj je povjerenje djevojaka i nikada im nije radila iza leđa, kolege, roditelje i skrbnike nije obavještavala, čak ni kad bi morala.

“Neki sam se dan zabavljala razmišljajući o loše sparenim parovima u gradu, preraspoređivala sam, pa sam ih pola iznova vjenčala. Ravnatelj gimnazije je kao stvoren za Glinosovu, a njegova žena paše kao rukavica tipografu. U drugu ruku, pop Filip bi bolje živio s Francescom.”

“A popadiji je najbolje da se prihvati Svetog Fanurija.” Orsa ju je čula kako po dva-tri puta dnevno traži svog muža po tuđim kućama.

“Fotograf savršeno ide sa slastičarevom Notom”, nastavila je Nana.

“A slastičar sa svojim čokoladama”, ponovo se ubacila Orsa, a profesorica se oduševila, bilo je prirodno da ova dvadesetogodišnjakinja, njezina bivša učenica, na sve to gleda kao šalu, igru za verandu, ne bi li ubile vrijeme, koje je u njihovu gradu protjecalo mnogo sporije nego drugdje, no životno iskustvo i bezbrojna popodneva što ih je posvetila suštinskim promatranjima i razmišljanjima nisu ostavljali mjesta sumnji.

“Jest, dušo moja, uobraženost mladosti najljepša je pogreška u životu, često se sparuje nesparivo i bilo bi tisuću puta bolje da se slastičar vjenčao s nekakvim kolačem, a da je Notu pustio na miru.” I Nota je prije mnogo godina bila njezina učenica; donosila joj je na malom pladnju slatkiše u celofanu s vrpcom, a u drugom spektakularnom i ništa manje prozirnem omotu ispraznost svojega bračnog života, mudrica Nana, ispod banalnosti i utješnih svakodnevnica pecala je sitna razočaranja.

Spremam se u Atenu, rekla je Mina, Kurmulis joj se javio, jedno imanjsce u Kifisiji, nije loše, četiri stotine pedeset aršina, tik do onog što ga je preklani dobila cjenkanjem, na Svetog Petra i Pavla, proširit će oba komada i dobiti jedno kako Bog zapovijeda, dođi iz ovih stopa da sklopimo ugovor, poručio joj je.

Mina Saltaferu imala je svoje ljude, prikupljala je informacije, preračunavala, a funte su se gomilale. Potom bi natjerala Moshu – ona starija nije surađivala – da napiše ugovore lijepim, čistim slovima, poslala bi ih istoga dana onome, moguće je da ti truneš po oceanima, ali ja ne kradem Bogu dane, dopisala bi ispod toga riječ-dvije; nije imala običaj sa svojim mužem puno razgovarati.

U srpnju 1927. izbio je požar u središtu Pireja, u veljači 1928. pedeset trgovina u Monastirakiju otišlo u prah i pepeo, drugi su bili na gubitku, ali ne Saltaferena, premda su njezini ulozi bili pretežno u Atičkoj banci, bacila je oko na jedan frizerski salon, jednu krojačku radnju, jedan komad zemlje, sjela je i bistre glave proračunala, nikad opterećena sjećanjima, tinejdžerskim uspomena, natezanjima između djedova i pradjedova i nepoželjnim međama, ničim što ju je sprečavalo da traga za kupovinama po svome otoku, iako je djetinjstvo provela još prije konca stoljeća, u Smirni.

Kćeri su poznavale njezinu posvećenost posrednicima nekretnina, Kurmilis je, kao da bi se usudio postupiti

drugačije, sakupljao povoljne ponude za Saltaferenu, a drugima je davao mrvice ispod stola.

Ima pune dvije godine kako nije kročila u Atenu, tada je pratila onoga i ostala je u Jonionu tri dana dulje kako bi sredila narudžbe, cipele od Plitasa, Arkada Arsakion broj 5, skupocjeni okviri i ostalo, taksisti i vlasnici autobusa štrajkali su zbog engleskog Powera, svegrčka gužva, pa je bila na silnim mukama kako privesti koncu sve obveze koje je imala, no ovoga je puta javni promet radio kao sat te je iz luke otišla ravno liječniku za venerične bolesti, nekom Nikolaidisu u središtu Pireja.

“Tako i tako stoje stvari”, rekla mu je, “otac je navuкао sifilis, ima tome više godina, ali ostale su posljedice, oslijepio je, poblesavio, umišlja da je bogzna tko, ali mene zanima njegov sin.”

“Neurosifilis?” upitao je liječnik.

“A otkud ja znam?”

Saltaferena je predočila kronologiju, petnaestoga kolovoza 1911. kapetan Vatokuzis, okončao s plovidbama i donator za popločivanje dvorišta svetoga hrama, nije se pojavio na proslavi svečeva dana, po slabinama mu izbio nekakvo crvenilo, breskvin cvat, došapnula joj je njezova žena, neraspoločena, sa sobom je vukla sina, bit će da je tad imao sedam godina. Kćerkicu je pokojna Mersina Vatokuzi rodila 1914. Naprosto je pukla, istopila se prije nego što je prošlo četrdeset dana. Još prije toga, kad je potonuo *Antonije P.* kod Sicilijskih otoka, usred zime 1905., bacili su krivnju na Marija, Minina brata. Utopila se trojica, a brod nov-novcat s nepopravljivom pukotinom. Obitelj Mersine Vatokuzi s očeve strane, Pomorska kompanija za prijevoz ugljena N. Daniolos i sin, u ono vrijeme imala je i jedan ured na Siroso, dadoše brod u staro željezo, a zauzvrat dobiše nešto bijedno, dvije i pol tisuće engleskih funta. Mario se odao piću. Mersina je, Bog joj dušu prosti, popila mozak svojemu ocu, uzmi

Marija natrag na posao, povratio ga je iz mrtvih, a ovaj počeo rintati kao konj, preuzimao je sve pogibeljne tovarе, amonijak, salitru, naftalin, lakove i katran. Kada je 1922. Nuredin-paša spalio Smirnu, on je pokupio iz Male Azije nekoliko skupina vojnika i prevezio ih tamo-amo, a 1923. i on je nestao kao pomorac na dnu La Manchea, a ne kao pijanac, da ga se srami njegovo dijete, i ono sada u Johannesburgu, u engleskim rudnicima dijamanata.

Tisuće ih sastavljaju kraj s krajem u Africi, a Afrika može progutati još tisuće, i jedno i drugo je u redu, razmišljala je Saltaferena, uzalud iščekujući makar kakvo pismo od nećaka, pa taman da je i o iskopavanju dijamanata.

“Koje lijekove uzima bolesnik”, povratio ju je u stvarnost Nikolaidis, “bizmut, salvarsan ili živu i jodide?”

A koja ih otočanka nije znala, takva im je sudbina, o tome su pričali i kod Murene. Raspitao se liječnik za venerične bolesti i o sinovljevu zdravlju, ne mogu se zakleti, gospodo Farakuki, Mina je dala lažno prezime, ne mogu se zakleti, ali sin je najvjerojatnije začet prije no što se otac zarazio sifilisom.

Konačno, napraviti ću od njega zeta, pa je bolje da požurim, odlučila je Saltaferena jer joj se u posljednje vrijeme starija kći činila previše odsutnom, kao da nije od ovoga svijeta, i blesava, kad je Minu iskušavao Tonis, glavni računovođa kod Vatokuzisa i Hadulisa, diskretno je izbacio peteroznamenasti okrugli broj, kad je riječ o imovini, osjetila je kako joj je srce počelo udarati, njezinoj prvorodenoj kćerki, prema općem mišljenju, falilo je desetak centimetara visine da bude prava Afrodita, ali, na kraju krajeva, i Nikos je izgledao čvrst, kao aristokrat, a novac je bio mamac, na kćerku se mnogo troši, a takav brak bio bi najbolja otplata njezinoga osobnog duga Mer-sininoj duši, pomagala joj je familiju, duguje joj veliko *merci*.

Sredila je i stvari u vezi s posjedom, dvadeset pet engleskih funta sterlinga, vratila se na Andros i poštom poslala Savasu prijepis ugovora, s potpisom od šestoga kolovoza, na dan Spasiteljeva Preobraženja, napisala mu je, napomenula je i malu svotu što ju je dala kao prilog pogođenima potresom u Italiji, sitnica, preklanjski potresi u Japanu, Jugoslaviji, Palestini, Pakistanu i Italiji ostavili su je bez prebijena groša.

O dogovaranju braka ću ga obavijestiti poslije, kada cijela stvar bude gotova, odlučila je i nanovo se prihvatila kućanskih poslova.

Kod Murene je svakoga poslijepodneva bilo pravo hodočašće, skupile bi se s koca i konopca, i što ti je činiti, ustoličile bi se u salonu, gutale su nesažvakane suhe kolačiće gurabije, a sama Murena, pijana od rakija, mastika i likera, jednako je prepredeno brbljala sad o ovom, sad o onom, i dok bi najuspješnije priče izazivale salve smijeha, sve glasnije i sve češće čulo bi se psst i ššš ograšavajući grijeha vanjskom svijetu. Dječurlija iz susjedstva privukla bi se četveronoške, ovoliko je niska bila ograda oko dvorišta, prislušivali su i pamtili zvjezdane riječi, u osnovnoj školi tu su lekciju svi savršeno naučili. Učitelj, kako bi tobože izribao Murenu, podbadao ih je da mu je otkucaju, tih čovjek, gospodin Stratakis, razmišljala je Mosha, to mu je jedina mana.

“Iz iste su rupe ispali, jedan je sin jebao kao korejski tajfun, a drugi kao široko, to sam čula iz usta njihovi’ nevjesta”, vlastitim ju je ušima čula Mosha neki dan dok je tragala za majkom, i ne samo to, toliki je zalet uhvatila Murena da nije stigla prekinuti kazivanje ni skrenuti priču ne bi li ispravila štetu.

Nije na nju toliki dojam ostavilo ono što je čula koliko ono što je vidjela, uspaljene, zarumenjele gošće koje nisu ni opazile djevojku, kako bi se tek mogle suzdržati, svaka je svirala svoju violinu, kao opčinjene blenule su u usta debele, koja se hvalisala kako ga njen taj-i-taj nije mogao izvući jer mu se sidro upetljalo u njezine dlake.

Kad je Moshi bilo jedanaest, dvanaest, pa i trinaest godina, postala je malčice prepredena, žderala ju je znatiželja, i kad god bi njezina majka, doduše rijetko, uzela košaricu sa svime nezakrpanim i usmjerila pramac put Murene, ili gdje god su se već sve okupljale, a njena besramna usta prva i najbrbljavija, ona bi našla izgovor da iznenada bane, pa što joj uho ulovi, zapisivala je na mikroskopske papiriće, a potom bi recitirala u društvu s Katinom, Kiki, Mari, kurčina mu ko jarbol, šeset muda na brodu jednako je tries mudonja posade, pizde su debele jer im se dolje skuplja mast, mjesecima i godinama nije mi ga nitko pomuzo, Argentina proizvodi najbolje deke jer je cijela zemlja jedan veliki bordel i na pameti im je samo da se dohvate postelje, ima još, puno limuna s otoka čini kiselim cmok, a nekad i picin sok.

Sve to do trinaeste, možda trinaeste i pol, bila je to zabranjena riznica, žuđena patnjica, što znači ovo, a što ono, pitale su se djevojčice, *sred ljeta tajna ljubav cvate, a kad snijeg pane, svaka sama ostane* i tako dalje.

Mosha nije mogla smisliti dobru ideju ne bi li joj Orsa poklonila pažnju, tri godine starija, to se nikad neće promijeniti, uvijek će biti tri godine starija, tatina miljenica, koja se, nimalo uobražena, satima zatvarala u svoju sobu, ni mušica se nije čula iznutra, ili bi se ispružila poleduške na kamenu dvorišnu ogradu i promatrala Božje Oko, tamo gdje se rogovima sudaraju dvije planine, a oblaci se povozdan žure.

Orsula, mrzim te, nek se zna, razmišljala je Mosha, ali nemoj zavoljeti nekog pomorca jer ćeš, osim straha da ga ne izgubiš, i ti blenuti u Murenina usta, koja će već uistinu prestarjeti, trideset osam joj godina, slonici, pa se satirala ne bi li smislila nešto originalno, udovice osobito ne bi sjedile i slušale je kako jednako ponavlja istu priču a da se ne pobune, zahtijevale su nešto novo. Pa je, prije

nego što se prihvate šalica s kavom, razbijala glavu kako da zadovolji žene koje su, kako udovice tako i neudovice, svake večeri lijegale same u postelju.

Nekoliko mjeseci prije Mosha je blenula u majstora koji je stigao iz Atene i popravljao madrace. Na dvostrukoj postelji njezinih roditelja udubljenje je bilo s jedne strane, on je nešto mumljao i potajno se smješkao, a nju je majka poslala u ljetnu kuhinju da skuha kavu. Još malo pa će doći konac, a bračni par Saltaferos neće potrošiti ni jedan jedini par pokrivača.

Kiša je lijevala, kapi sjekle poput sablje, posvuda blato, nas tri žene zaudarale smo na ustajalu vlagu zatvorenog prostora, Mosha bi ponekad psovala, raspoloženje bi joj se popravilo samo za nastave engleskog u gimnaziji. Kože poput mlijeka, kost i koža, kovrčave kestenjaste kose, to je bio David, izdvajao ju je od ostalih u vrijeme nastave, dao joj je, u srijedu, *The Tower of London*, 631 stranica, a ona mu je knjigu vratila u petak raskupusanu, pravi pothvat, htjela ga je uvjeriti da jezik neće biti prepreka među njima, a Britanac, nepovjerljiv, postavio joj je nekoliko pitanja, no ona je sve imala u malome prstu. Čim je zazvonilo, možda kako bi joj se ispričao, “*stay for a while*”, rekao joj je i sasvim joj iznebuha pokazao jednu kartu, djevojci je slikarevo ime na jedno uho ušlo, na drugo izišlo, u svakom slučaju, bio je Amerikanac, božićna noć, Temza zaleđena, barke i jedrenjaci izvučeni na obalu, kako joj je srce lupalo, pobrkala je pojedinosti.

Još su neke zaglavile tu, od usuda se ne bježi, a jedna vrsta usuda bilo je to što su osuđene škiljiti zgrbljene nad svojim platnom, stalno iznova brojiti čvorove i ubode iglom u dugim, neprolaznim popodnevim i u studenim zimskim večerima, s riječima u kući odbrojenima, dvije u kuhinji, druge dvije u podrumu, svakoga dana iste. Moshi se kukičanje gadilo, možda zato što im je nekakav ne-

pisani zakon svima nalagao da kukičaju taj jadni kvadrat i vješaju ga na najuočljivije mjesto u dnevnom boravku kako bi ih špijunirao i prijetio im cijeloga života, čuj, govorio im je, od usuda se ne bježi. Kad bi joj ova blesava Orsa otkrila makar jednu tajnu, Mosha bi joj povjerila sve svoje, prodrimala bi je, može se umaći usudu, ali ja s pomorcem, nema govora, naprosto nema govora, bojala se da i ona ne postane jedna od Mureninih klijentica.

Katerina, kaži ćoro, lovit će te Kavodoro,* kad god bi se more uzburkalo, neka vražja dječurlija gađala bi isciđenim limunovima Katerinu Basandi, muž joj je bio kuhar, utopio se prije dvanaest godina u brodolomu, s cijelom posadom, na drugom kraju svijeta, a ona od tada nije mogla izdržati pogled na morsko plavetnilo, preselila se iza jednog jednobojnog brijega, pa je, pod Moshinom pratnjom i zaštitom, išla deseterostruko duljim stazama ne bi li izbjegla uličice u čijoj se dubini nazirao komadić Egeja, ponekad bi s dlanom na obrazu štitila oči od bilo kakvog nagovještaja mora.

Nije bila luda, samo neobična.

Ni Mosha nije željela more, stoga je bilo suđeno da se zaljubi u engleskog profesora, ispružena na svom željeznom krevetu, onako izbljedjela iza tila mreže protiv komaraca, i sanja o bijegu s *Male Engleske*, kako su Andros krstili krupni brodovlasnici s uredima i interesima u Londonu i sitni vlasnici brodića sa sličnim ambicijama, nalaženju svojega životnog prostora u Velikoj, stvarnoj Brita-

---

* Kavodoro (*Cavo d'Oro* – Zlatni Rat) ili Kafirea, rt na jugoistoku otoka Eubeje, tjesnac koji je zbog jakih vjetrova glasovit kao pogibeljan za brodove još od petoga stoljeća pr. n. e., kada je kod njega stradala Kserksova flota. Krajem 19. stoljeća ronionci su kod rta iz dubina izvukli kovčeg sa španjolskim zlatnim novcem, tako da je talijanizirani toponim relativno nov. U doba Bizanta rt je nosio naziv Drvožderač jer je progutao brojno brodovlje. (op. prev.)

niji, sa servisima za čaj, kolačićima i beskonačnim bračnim raspravama na engleskom o temama istančanim, suvremenim i europskim.